ablatis 22. remanebant 2. & 13. sunt 15. obliuioni autem minimè dandum, est quoties vel horam vel minutum siue diem mutuamus, vt illius postea rationem habeamus, addendo vnum reliquo numero subtrahendo, vel diminuendo vnum ab eo à quo fieri debet subtractio: verum id super vacaneè forsan monemus: quando non hic Arithmeticam docemus, nec ignaris prorsus & artis numerandi expertibus, vsum harum tabularum committimus. Præstat, vt paucis nunc habita mensis Ianuarij coniunctione cæteras totius anni facile inuenire doceamus. Itaq; id sic dicto citius facies. adde ad tempus coniunctionis Dies 14. Horas 18. Min. 22. Secunda 2. & habebis oppositionem. quod si addideris Dies 29. Hor. 12. Minut. 44. Secunda 3. habebis sequentem coniunctionem. Porrò si ad tempus coniunctionis vel oppositionis addideris Dies 7. Hor. 9. Min. 11. Secunda 1. habebis quartilem lunæ aspectum ante oppositionē vel post iuxta mentem & operationem quam fueris prosequutus.

Postremò notent prudentes lectores Radicem immutandam esse in principio Cycli solaris. Si enim æquinoctium ad sedem veterem reducatur per omissionem 14. dierum auferendi tunc erunt à superiori radice incarnationis Verbi Dei. 14. dies. vt lunationes verè inueniantur. In fine quoque vniuscuiusq; Cycli, mutanda erit radix propter omissionem illius vltimi Bissexti.

Tria autem in Breuiarijs & Missalibus addenda erunt videlicet Cyclus 124. ann. & index siue initia Cyclorū atq; Tabula generalis ad inuenienda festa mobilia cum sua declaratione. quæ quidem vti supra diximus tribus folijs comprehendi poterunt. Et hactenus de præsenti capite & Tractatulo.

Operis per oratio.

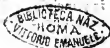
Reliquū est vt planè cognoscētes omne datū optimū, & donū perfectū desursum esse à patre luminū; Deo, opt. max. ipsi summo bono immortales gratias agamus, qui nos sua speciali ac singulari ope ad noui Cycli inuestigationem permouit, atq; vt ad finem optatū nostrum hunc conatum perduceremus, fauit, & potenter adiuuit. Beneuolos autē prudentesq; lectores plurimum rogatos volumus, vt quicquid in hoc ipso libello boni ac recti inuenerint, Deo bonorum omnium autori acceptum ferant: siquid aūt peccatum est, aut minus rectè digestum, nobis benignè indulgeant & Charitatis igne id omne absumant. Quippe id semper nobis cordi fuit, quod & ore atque scripto vbique protestati sumus, nolle nos vllo pacto à sacris ortho-

orthodoxæ fidei sanctęque Ecclesiæ Romanæ, ac doctorum ipsius dogmatibus, sententijs, ac ritibus vel ad latum vnguem discedere. Vnde hunc libellum & omnia hactenus per nos dicta scriptaue iudicio sanctę Matris Ecclesiæ atque omnium melius sentientium submittimus,& nos ipsos.

Tibi autem in primis Beatiss. P. in cuius nutu præcipuè hæc sita sunt, Zelo fidei orthodoxæ hunc laborem, atque vigilias hasce offerre iure ipso impulsus sum: pedibus Beatitudinis. T. prouolutus suppliciter obsecrans, ne hanc, quam sacrum Tridentinum Concil. imò Deus ipse sanè tibi gloriam reseruauit, alteri relinquere velis. Sed nos omnes hoc est Ecclesiam Sanctam cunctumq; populum Dei ab ijs difficultatibus citissimè liberatos lætificare digneris: quò iucundius & congruentius tempore à sanctissimis PP. instituto, Deum Opt. Max. colentes, omnia elegantius in sancta Ecclesia fiant, Te B. P. autore, quem diù viuere incolumem, concedat altissimus. Amen.

LAVS DEO

FINIS.

Imprimatur F. Franciscus de Pisis Inquisitor Dominij Florentini.

Ex Officina. Georgij Marescotti. 1576.

Errores sic corrige.

Facie.	Linea.	Legendum
16	37	aut æquinoctij.
17	13	perpetuò
19	10	72. d. c.
ead.	14	76. fe.
34	11	Verbi gratia 1580.
ead.	31	duo quilibet

De Anni
INTEGRA IN INTEGRVM
RESTITVTIONE,

Hugolini Martelli Epiſcopi
Glandatenſis

*Ad Illuſtriſsimum & Reuerendiſsimum Guliel-
mum Sirletum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinalem T T. S. Laurentij in
Pane & Perna.*

FLORENTIAE,
Ex Bibliotheca Iunctia. M D LXXVIII.
Cum Licentia & Priuilegio.

Argumentum huius Libelli.

IN correctione Anni cum certum sit demere aliquot dies, dubium autem, decem'ne, vt cum temporibus Nicenæ synodi, an potius tresdecim, vel quattuordecim demendi sint, vt cum temporibus antiquioribus consentiamus: Auctor probare adnititur, Antiquiora tempora restituenda potius esse, quàm Nicænana.

Capita, quæ in eo potissima continentur.

SAcrorum locorum, ac temporum neglectionem causam esse non minimam, cur tot, ac tantis calamitatibus respublica Christiana modo conflictetur. I.

Merito lætari posse nunc omnes bonos, quòd & loca sacra repurgari videant, & tempora sacra mox restituenda sperent. II.

Quamobrem tempora sacra restituenda sint, & quid in hac restitutione auctor expectari à se velit. III.

Qui sit totius controuersiæ status, & in controuersia quæ sententia defendatur. IIII.

Errorem in festis immobilibus, si in illis error admittatur, curandum esse, perinde atque errorem in festis mobilibus admitti, & curandum esse, aperte omnes clamitant. V.

Festa mobilia, quia mobilia sunt, loco moueri fortasse licere: festa immobilia, quia immobilia sunt, mouenda nullo pacto esse. VI.

Festa paschalia non habere tempus præscriptum à Deo præcepto immutabili, sed mutabili. VII.

Quòd in festis paschalibus Ecclesia nutarit, diuino factum esse consilio, proinde errorem in ea nutatione nullum esse. VIII.

Vt nomine paschæ alia nonnulla mystice significata sunt, ita festum illius non habere certum suæ celebrationis diem. VIIII.

x. *Festa mobilia, prout ecclesia præcipit: festa immobilia, prout natura ipsa rerum docet, esse celebranda.*

xi. *Patere ex supradictis peccatum esse lõge maius errare in festis immobilibus, quàm in mobilibus.*

xij. *Errari à nobis in tempore festorum immobilium.*

xiij. *Dies eosdem vel diuersos quos dici, qua'ue ratine dici, & dignosci possint.*

xiiij. *Si dies tantum decem demantur de Anni ratione, festorum immobilium tempora non omnino emendabuntur, sed si dies xiij. demantur; & immobilium, & mobilium tempora simul optime corrigentur.*

xv. *Salutaria cõmoda permulta, & quàm maxima, quæ ex correctione festorum immobilium ad nos peruenient.*

xvi. *Rursus, locorum, & temporum sacrorum obseruationes mirifice ad religionem pertinere.*

xvij. *Sacrorum locorum, & temporum nullam rationem habendam esse cur tantopere contendant hæretici.*

xviij. *Viros pios mirum in modum affici ex locis sacris, sacratisq́, temporibus.*

xix. *Certam passionis dominicæ diem adhuc nobis non esse, & cur Deus occultatam illam nobis voluerit.*

xx. *Præstare multo festa mobilia ad integrum corrigere vna cum immobilibus, quàm sola mobilia non plene emendare, & immobilia in aliquo errore relinquere.*

xxi. *Certis diebus aliquanto plus, quàm alijs, diuinæ virtutis immitti cælitus in animos nostros.*

xxij. *Quando nos in eiusmodi cælesti virtute recipienda minus diligentes hodie sumus, minus etiam Caritatis igne flagrare nunc, quàm olim Christiani soliti erant.*

xxiij. *Sãctorum intercessiones prestò quidem nobis eodem pacto semper, sed proficuas esse plus vno die quàm alio.*

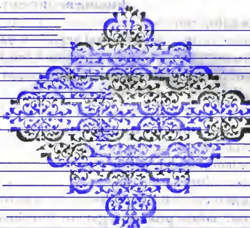
xxiiij. *Patres Nicænos nec annum emendare noluisse, nec, si voluissent, emendare potuisse.*

xxv. *Aequinoctium vernum dictum, non esse vernũ vbique, ac proinde Arietinum potius vocitãdum esse in rebus ecclesiasticis posthac, quàm vernum.*

xxvi. *Cur Christus Dominus noster, & in vtero Virginis humiliari, & in patibulo Crucis exaltari voluerit, sole Arietem ingrediente.*

xxvij. *In emendatione anni, & dierum aliquot demptione, festorumq́, retroactione, non eadẽ mensura, sed eadẽ proportione incedendũ.*

Nouum,

DE ANNI INTEGRA IN INTEGRVM RESTITVTIONE

Hugolini Martelli Episc. Glandatensis.

Ad Illustrissimum & Reuerendissimum Gulielmum Sirletum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem tt. S. Laurentij in Pane, & Perna.

1. OCORVM, ac temporum, vt in natura, sic & in religione, Præsul Illustrissime, & Reuerẽdissime, permaxima momenta esse, dubitare nemo potest. Nam neque omnis fert omnia tellus, tẽpestatesque anni magnam ijs, quæ de terra oriuntur, vicissitudinem afferunt. Diuino autem cultui cum locis, ac temporibus tantum, ni fallor, affinitatis intercedit, vt his vel neglectis, vel minus rite obseruatis, ipse cultus quoque minus bene, minusq; religiose obseruari posse videatur. Elegit enim sibi lo-
3. *Re.* ca Deus, vt habitaret nomen eius ibi, & filijs suis dedit
3. dies festos, & Calendas. Si autem Deus Opt. max. quem
Num. Cœli, cœlorumq; cœli capere nequeunt, quiq; ante sæcu
10. la, & post sæculorum sæcula semper est, semperq; fuit,
Deut. semperq; idem erit, neque loci, neque temporis interca-
16. pedine concluditur vlla; tamen ante quam filium suum vnigenitum increatum, & immortalem in mortali carne, & creata anima pro salute generis humani mundo reuelaret, certo quodam in terris templo se, certisq; die-
4. *Re.* rum festiuitatibus adorari ab hominibus expetiuit; quã-
20. to nunc magis, cum ipse met in filij persona humanita-
Ose. 2. tem nostram, loco, & tempore circumscriptam assum-
b. 11. psit, certis in locis, certisq; temporibus ab hominibus coli, venerari, atq; adorari voluisse credendus est? Equi-

dem

dem, dum ad ætatis nostræ calamitates, quæ partim ingruerunt, partim minacius impendent animum aduerto; dum causas, cur iustissimus Deus indignationis suæ erga nos nostra hac ætate signa apertissima dederit, mecum disquiro, dum multarum, nobilissimarumq; Prouinciarum ab orthodoxa fide discessionē, quampluri-morumq; hæreticorum per omnes ferè terræ tractus dis-seminationem indignor, dum in cunctis planè Christianorum hominum ordinibus Ecclesiasticæ dignitatis si nōn contemptum, saltem paruipensionem deploro, nihil aliud, in quo verius dolentiusq; ingemiscam, occurrit, quàm quòd caritas illa, Illa inquam, caritas, qua olim Christiani in Deū anhelabant, flagrabantque, in animis nostris hodie (proh dolor) penitus refrixit, cur autem refrixerit, si in sua exordia retexere causas velimus, potissimam omnium causam, ni me animus fallit, hanc reperiemus, quòd sacrorum locorum ac temporum legitimus cultus, sanctaq; maiorum nostrorū Religio ita sensim (labentibus annis) relaxata est, vt ab illa priscorum patrum antiqua, & seuera disciplina quàm longissime, quamque turpissime iam abesse videatur. Quatenus autem v traque in re cum nostra, tum superiorum hominum ætate peccatū sit, & omnes boni plus vident, quàm sit opus referre, & aliò properat oratio mea (Præsul Reuerendissime) tendit enim illo, vt gratias primum agam Deo Omnipotenti, q vti Pio V. Pontifici maximo, vere piam mētem dedit sacrorum locorum fœdos abusus expurgandi, quos iam piorum oculi ferre non poterant, Qui etiam sacratissimum totius reipublicæ Christianæ caput, & quasi cunctorum templorum Dei celebratissimum Templum, ita reuera expurgauit à vitijs, sanctissimis moribus informauit, & cœlestibus virtutibus exornauit, vt dominus noster Iesus Christus nunc tandem illuc quasi de exilio remigrasse comperiatur; ita Gregorio xiij. Domino nostro, illius in cura Dominici gregis vigilantissimo successori, sanctam voluntatem inspira-
uit

uit abusus temporum tollendi, & corrigendi: Qui huius negocij prouincia tibi demandata prudentissimo, doctissimo pietatisq; studiosissimo viro, certam nobis arrham dedit, propediem nos (Deo adiuuante) tẽporis omnes lapsus in suas sedes erectos, & cõstabilitos esse visuros. Deinde, vt tibi, & bonis omnibus Christianæ Religionis amatoribus summopere gratuler, q id, quod votis omnibus hisce quinquaginta annis multo vehementius expetiuimus, quàm sperare ausi fuissemus, tandem virtute, ac pietate Sanctissimi dñi nostri, diligentia & sedulitate tua (Illustrissime Cardinalis Sirlete) mox adepturos fore confidimus. Et sanè, cur omnes Ecclesiasticæ dignitatis instaurandæ cupidiores, & diuini cultus sartitecti exoptatores mirificam voluptatem capiant, causa magna est. Mitto festorum dierum ex antiquo, & Ecclesiastico ritu colendorum meliorem rationem in sacrosanctis sacrificijs peragendis, in diuinis laudibus decantandis, in verbi dei prædicationibus audiendis, in orationibus instanter ferenterq; meditandis, & efferendis, nõ otiosis in lusibus, non in lasciuis tripudijs, non in fœneratricibus nundinationibus per compita, & per plateas pacıscendis: quæ omnia melius antiquis moribus, & viuis exemplis, quàm nouis legibus ad pristinam, quæ in primitiua Ecclesia disciplina fuit, reducenda sunt: dico tãtum id, cuius rei gratia tecum agere institui, errorem in ecclesiastico festorum celebrandorum ritu & maximum dolorẽ semper cũctis viris bonis illapsum attulisse olim, & maximæ lætitiæ causam nũc omnibus Christianis correctum, & emendatum non immeritò futurum. In quo quidem sancto molimine, si non vt faber (ne dum architectus) præ tenuitate ingenij mei, aliquid opis afferre possum, saltem, pro eo quo erga Ecclesiam matrem nostram teneor studio, vt inspector, & magnificentissimi ædificij laudator, accedã. Et tamen si quid frugis humeris meis ad aream domini deportari ille, qui facit infantiũ

Sap. 10. linguas disertas, velit, non committam vt mea vel socordia,

cordia, vel tarditate minus referta manipulo vno videat.

Vetus querela est, atque ea non negligenda, errores aliquot magni momẽti de celebratione sanctissimi Paschæ in Ecclesia Dei sensim irrepsisse, qui etsi de fide nõ sint (neque enim dilectam suam Deus errare in fide permisit, aut permittet vnquam) tamen ex minimis, ac ferè in primæua Ecclesia imperceptibilibus adeo paulatim adoleuerunt, vt tolerandi amplius non sint. Primus error est, q cum ex præcepto Dei sanctum Pascha celebrari debeat in primo mense, sæpenumero accidit, vt in secundo celebretur. Alter error est, q cum Sacratissimum hoc mysterium ex antiquorum summorum Põtificum decretis, & Oecumenicorum Conciliorum canonibus celebrandũ sit intra limites Lunæ prædicti mensis primi xiiij. & xxj, non raro vsu venit, vt Luna vel xxv. vel xxvj. peragatur. ex his duobus erroribus factum est, vt sæpissime per dies xxxv. aberremus à vero tempore, paschali festiuitati prȩscripto, sicuti (ni succurratur actutum) anno proximo futuro 1579. dubio procul eueniet: Id qđ absurditatis quãtum in se habeat, quantamq; occasionẽ Christianæ fidei hostibus nos calumniandi, atque irridendi præbeat, nullus nostrum est, qui cum magno dolore, & aliquo pudore non videat. Huic tanto malo remedium aliquod adhiberi summi Põtifices abhinc multis annis singuli voluissent, sed obstabant inextricabiles difficultates quàm plurimæ: Has oẽs summa sua prudentia, atque intelligentia, summa sua apud omnes reipublicæ christianæ Principes gratia, atque auctoritate peruincere potest, ac vult summus, & Egregius pastor noster Gregorius, qui in rem præsentem veniens, & peritissimorum mathematicorum, philosophorũ, Theologorum sententijs collectis, discussis, veriorem, & meliorem eligens, singulos Christianos Principes benigne, & paterne admonet, atque hortatur, vt sententiã quoque suam ipsi tanta de re dicant, & operi perquã necessario manum admouere non diffugiant: sibiq; etiam rẽ

III.

C. nostse. de cõs. d. 3. c. celebritatẽ ibidem.

Leo Papa Ep. 62. & 63.

Conci. Antioch. cap. 1.

B gratissi-

gratissimam facturos esse omnes cuiuscunq; ordinis homines præsefert, qui in huiusmodi negocio aliquid ad sese referent. Equidem imbecillis ingenij mei conscius, & quantum inter alpestres saltus diu versatus homo, & quasi syluestris effectus, Vrbicis viris doctissimis,& cultissimis nihil indicare posit, quod ipsi longe melius non dispexerint, haud ignarus; de alijs quidem remedijs, & tanquam pharmacis, quibus vel æquinoctia cohibeantur, vel Lunæ coitus minus erranter præmôstrentur, nihil mihi nunc dicendum esse iudico: Sed de sanguinis detractione, quæ in anno facienda necessario est, si sanitatem pristinam recuperare tempus nostrum volumus, nonnihil (pro mediocritate nostra) differemus.

IIII. Erroris, in quo versamur, causæ repertæ sunt: rationes etiam corrigendi erroris & labore multorũ, qui ante nostra tempora vixerunt, & aliorum nostra ætate, ac presertim industria, vt audio Aloysij Lilij doctissimi hominis, adinuentas tenemus; probát omnes, decernit sanctissimus dominus noster Pontifex summus Gregorius & nouum Cyclum esse describendum, quo solares anni Lunaribus melius coæquentur, atque interlunia certius dignoscantur: & Aequinoctium ita esse affigendum, vt posthac suo loco dimoueri non posit: Idem summus Pontifex in negocio firmandi æquinoctij constitutum apud se habere (libello edito) significat, dies aliquot de Kalendario, quasi superfluos de corpore humores, sine dubitatione esse minuendos: sed quot dies, decemne, vel tresdecim tollendi sint, id vero nondum constituisse, & aliorum super hac re sententias requirere videtur. Me, cur dies xiij, vel xiiij, non vero x. amputandi sint, rationes nonnullæ vehementer permouent: eas, quasi talentum creditum; desodere in terra, religio mihi est: præsertim, cum Religionem (si veri in se quid habeant) multũ promoturæ, sin autem, studij certe mei, ac propensæ erga sacram Romanã Ecclesiã voluntatis testes sint futuræ.

V. Siquis, arrepto cursu, per loca decliuia ita præceps feratur,

ratur, vt tandē ruat in caput, & ex allisione vulnera quędam ostentet cruenta: quædam altius inflicta vel non omnino persentiat, vel, qua sint in parte, monstrare non valeat; Accedat medicus & exterioribus quidem contusionibus medicinam sedulo faciat, intimiora vero viscera, quæ periculosiora sunt, negligat; quam (amabo) spē bonam de vulnerati curatione concipere possumus? Et sanè, si cutis morbillos diligenter curemus, pręcordiorū autem vitia paruifaciamus, sani quidem, ac rectè valentes videri, sed re vera nobis esse, & alijs sani, atque vtiles nulla ratione possumus. Habemus temporis periodum, quę iuuenili quadam petulantia præcurrens, cecidit tandem. En luxata membra cum dolore, & tumore nobis ostendit, accurrimus omnes, vicem dolemus omnes, omnes, quod luxum est, in suos artus reducere molimur: sed habet misera ex ruina, & afflictu extra quoque interius conuulsa, ac propè disrupta, cur cessamus? cur non fomentis languentem excitamus? cur præsentaneis remedijs lętalia vulnera curare procrastinamur? immò vero cur oculis conniuentibus intestinam perniciem nostram peruidemus? Hæc attendant (obsecro) diligenter omnes veræ pietatis cultores, & Christianę disciplinę instaurandæ amatores. De festorum quidem mobilium luxatione queruntur omnes, omnes in suas natiuas sedes redire illa concupiscunt, in aperto est deformitas, & quasi dolor à cunctis reipublicæ christianæ mēbris persentitur, sed de sacrorum statorum cōuulsione, quæ (nisi fallor) aliquāto maiorem perniciem religioni Christianæ inferunt, nullus est, qui cogitet.

Sed antequam progrediamur, operæpretium fuerit paulo diligentius explicare, cur festa fixa, quæ immobilia dicuntur, si non suo tempore colantur à nobis, periculosius errare nos faciāt, quàm festa mobilia extra proprium tempus celebrata. Et prior quidem ratio occurrit, quoniam (vt ipsorum nomina pręseferunt) festa mobilia loco moueri possunt, & si possunt, ac posse licet, VI.

non multùm incommodi accedet, si isto potius, quàm illo tempore colantur; at festa immobilia, quia immobilia sunt, moueri de suo gradu nec possunt, nec decet: Itaque, si alio tempore, quàm quo fixa fuerunt à principio, colantur, detrimenti plurimum nobis non afferre non

VII. possunt. Altera ratio est, quod festorum mobilium certa obseruatio nobis præcepto dei temporali fuit iniuncta, non autem æterno, neque enim perpetuò eadem ratione

Exod. 12. ne in Ecclesia sancta post Christi filij sui passionem, & resurrectionē voluit Deus ea coli, & seruari, sicut olim

Leuit. 23. patribus veteris testamenti præscripta fuerunt: Nam, si æterno Dei Omnipotentis præcepto ipsum pascha, &

Num. 28. paschalia festa ad certum tempus iniūcta nobis fuissent, quomodo post obseruatum æquinoctium, & Lunā de-

Deut. 16. cimam quartam non continuo cum Iudæis sanctū phase celebraremus? Et quamobrem, ne cum verpis iudaizare videremur, diem dominicū præterea expectaremus? Et vero, iam splendidissimi solis exorto iubare, vmbras sequi, & in illis adhuc cæcutire piaculum foret.

VIII. Tertia iam ratio est, quod labi, errare, decipi in sacris festis mobilibus ad diem celebrandis, non modo magnum malum non est, vt penè de industria, nec sine aliquo sacramento factum à Deo videri posit, vt in eorum tempore obseruando cęspitemus. Nam, cum omnia festa mobilia pendeant à die sancto paschatis, nobis autē sanctum pascha sit illa dies, quā vere fecit dominus, in qua

Psal. 117. merito exultemus, & lętemur, quod in ea redemptor noster Iesus Christus, cū vere nudius tertius mortuus esset, deuicta morte, nec amplius moriturus, vere rediuiuus apparuit; quotusquisque est, qui certò affirmare posit, nosse se vel passionis, vel resurrectionis eius certam diē? cur natiuitatis, cur incarnationis domini certas voluit esse nobis dies Omnipotēs Deus, atque ita certas, vt nec in cælo, nec in terra certiora posint esse momenta vlla; passionis autem, & resurrectionis eiusdem domini, ac saluatoris nostri certum tempus noluit quēquam mortalium

talium

talium pro certo scire? mysterio carere aliquo id, nefarium esset putare; sed quale hoc mysteriũ sit, paulo post aptior erit explicandi locus. Nunc statuere tantum volumus, incertam nobis adhuc exquisitam esse diem, in qua Dominus in cruce peccata nostra morte sua expiauit: certas illas, in quibus vel humanam carnẽ assumpsit diuinum verbum, vel caro factus deus in hanc lucem venit de virgine filius hominis: Nam quis (nisi stultus vel impius) dubitare de eo posit, quod Ecclesia semper in confesso habuit? At Ecclesia semper credidit, nobisq; per manus tradidit, Christum incarnatum fuisse ad viij. Kal. April. natũ ad viij Kal. Decem. contra vero de certo passionis dñicæ die certatur adhuc, & post tot secula, post tot sanctissimorũ & doctissimorũ hominũ diuersas sententias tãta de re, nihil nos explorati habere, argumẽto esse potest, Deum sua diuina, & imperscrutabili sapientia noluisse hactenus à nobis hoc sciri: &, si sciri noluit, neque in eius ignoratione, & aberratione multum à nobis peccari putandum est. Hinc esse consequens videtur, quod modo vrgemus, multo grauius aberrari in celebratione festorum immobilium, quàm mobilium. Quarta ratio est, ꝙ festa mobilia si pẽdent omnia de sancto pascha, pascha autem nostrum Phase antiquum est, hoc est trãsitus, vel, vt Hebreã vocem פסח aptius exprimamus, subsultus quidã, quid mali esse potest subsultando transilire nutantes gradus, cùm & patres nostri transilierint antiquos præfixos terminos? Et nominis mysterium alioqui nos, certum in eo pedem figere non posse, commonefacit. Quinta, & omnium efficacissima ratio est, ꝙ festa mobilia, instituto hominũ, hoc potius die, quàm illo celebrantur; at festa immobilia suapte natura hoc die celebranda sunt, & non alio. Propterea nãque immobilia dicuntur, quoniam stato, & præfixo die celebranda est memoria sacri illius vel mysterij, vel euẽtus, qui retroactis annis accidit: Natiuitatem (puta) domini, Circumcisionem, Transfigurationem, Natalitia Marty-

IX.

X.

Martyrum, vel Confessorum diebus eisdem (alijs & alijs volventibus annis) semper celebrari cupimus, & credimus: Nam dominum nostrum Dei filium, & Deo consubstantialem de virginali vtero hac ipsa die nobis natũ, nobis datũ esse scimus; eundem Octauo post die (quippe qui non ad soluendam, sed ad implendam legem venerat) præputium abiecisse didicimus, eundem in monte certo quodam die tribus discipulis, astantibus ibidem Moyse, & Helia, nostræ perfectæ beatitudinis, & corporum nostrorum glorificationis arrhabonem dedisse pro comperto habemus: Sanctos hoc extremo mortalis vitæ die vel sanguine propter Christi nomen vitæ immortalis testimonium, vel spiritu æternæ remunerationis cõfessionem nobis reliquisse non dubitamus. Natus est Christus (vt interim alia mittamus exempla) xxv. Decẽbris, quæ octaua erat ante Kal. Ianuar. pro vt indubitanter Ecclesiastica traditione tenemus. ponamus hanc ipsam diem nunc (annis mille quingentis supra duos de octuaginta iã labentibus) incidere in eadem huiusce diei nomenclatura, Num posset Ecclesia diem hunc in aliũ mutare? de ritu, atque vsu celebrationis festi nõ dubito (posset enim proculdubio) vt posse videmus, quando commodum est, & vsus postulat, festa transferre, An recte id fieret, non disputo, neque ad rem quicquam facit, tantum contendo, diem ipsum, quo natus est Christus, non posse quouis hominum instituto mutari: &, si celebranda memoria natiuitatis domini eo ipso die est, quo natus olim mundo apparuit, xxv. illa ipsissima luce, & non alia, quæ tali nuncupetur nomine, ac numero celebranda est. Itaque festa immobilia (vt ipsa docemur voce) immò, vt ipsamet rerum natura nos cogit, mouenda, vel mutanda non sunt: Naturæ enim leges (quippe quæ à Deo sancitæ sunt) per hominum leges abrogari non licet: contra vero festa mobilia, mutari ab Ecclesia (sicut mutata olim aliquando fuerunt) posse, ac licere non ambigimus. Ergo minus errabitur in lapsu muta-

Esay. 9. *Matt. 5.*

XI.

ti festi, quod mutari poterat, quàm festi, quod vlla ratione, propterea q naturam immutabilem sequitur, mutari non potest. HACTENVS errorem in festis immobilibus negligẽdum non esse exposuimus (siquidem in illis erretur à nobis) Errari autem à nobis perinde atque errorem in mobilibus fatentur omnes, ostendamus XII.
nunc, doceamusque, diem exempli gratia ad viij. Kal. Ianuar. anni in quo natus est Iesus saluator noster, non incidere in diem istum, qui modo à nobis huiusmodi nomenclatura censetur; quod autem de dominicæ natiuitatis dicimus die, idem de reliquis festis dictum esse putandum est: Ne longius abeamus; Tempore quo verbũ dei genitum ab æterno, carnem fieri temporarie, & nasci voluit, non'ne viij. ante Kal. Ian. beata illa in meditullio noctis lux brumalis diei, omnium in anno breuissimi, fuit? Quis hoc in dubium reuocare possit, qui Ecclesiam audiat, & Romanos fastos non ignoret? dies brumæ non'ne certissima est, & notissima? quippe quæ solis in cęlo conuersionem ad nos euidẽter ostendat, & noctis in terris molestias nobis cunctanter extendat? Iam in Ecclesia primitiua quem diẽ Sanctos patres Natiuitati domini celebrandæ dicatum habuisse credamus? non'ne ipsam met brumam, quæ tũc incidebat (vti dicebamus) ad viij. Kal. Ian.? nostra ętate nos quem diem sactũ habemus in recolendo natali dominico? eũdem ipsum (dicet aliquis) nimirum, qui itidem est ad viij. Kal. Ian. Vide quid agas: meta nobis prefixa fuit apertissima, patentissima: ab illa ne minimo quidẽ vngue recedere potis est, quin error continuo percipiatur: Solstitium hyemale plus oppido fixum, atque indubitatum signum est, quàm aberrare illinc impune nobis liceat: Videamus modo nostræ octauæ ante Kal. Ian. quantum distent ab ipsa bruma: papè quis tantum credat? pręuerterũt enim & quasi pręterlapsi sunt cardines cęli (nostro tamen, nõ cęlestium orbium errore) & ad dies tresdecim cũ dimidio, vel etiam quattuordecim pręcurrerunt: Regressum enim

enim solis ad nos in conuersione Capricorni, qui erat Augusti Cæsaris tempore ad viij. Kal. Ian. nostra tempestate circa Idus Decembr. incidere conspicimus: Hinc perspicuum fit, neque dies festos à nobis suis diebus celebrari;&, quod immobile sua natura erat, nostra culpa submoueri in dies, multoq; tardius, & segnius, quàm par sit, sanctorum festa à nobis concelebrari. Et (vt ab vno discamus omnia) quo die iucundissimam dominicæ natiuitatis festiuitatem celebrare deberemus, in ea martyrium S. Luciæ Syracusanæ virginis, & in virginitate diuino miraculo persistentis recolimus. Nam quod xx. Kal. Ian. euenisse, lectionibus Canonicis edocemur, id ad Idus Decembr. factum fuisse intelligimus: Et, quo die S. Luciæ constantiam, firmitatem, gutturis transfixionē, mortem denique, quæ vitę principium illi sine fine fuit, recolere debuissemus, in eo fortasse. S. Bibianæ Virginalem palmam martyrij corona decoratam, & conduplicatam memoramus: si ergo natalitia non quidem mortalis, sed cęlestis vitę Sancti alicuius recte celebrare cordi sit, haud equidem nomenclaturam dierum nostro æuo congruentem, & antiquis sęculis, sed rem ipsam, veritatemq; illorum sequi necesse est, quibus & dies diei, & nox nocti, immo & horę propemodum, ac momenta horis, & momentis ad amussim respondeant. Quis neget, nomen rei, quod ratione rei destituatur, ad rem nihil pertinere? & quis sit tā delirus, vt fictitias voces potius, quàm naturam ipsam veracissimam rerum amplectatur? Nomen diei, qui sit ad viij. Idus Ian. quid sibi velit intelligo. huius nominationis die celebramus, & semper celebrauimus Epiphaniam domini, Baptismū eius in Iordane, Nuptias insigni miraculo hydriarum in Chanà Galileæ consecratas: & re vera triā hęc veneranda mysteria eademmet die (diuersis tamen reuolutis annis) facta esse
XIII. non dubitamus: Nunquid hanc ipsam diem, quæ sexta nobis Ianuarij nuncupatur, illam ipsam veram, germanam, naturalem putemus, in qua re vera olim & Magi
ab orien-

ab oriẽte ſtella duce Dominũ in preſepio adorauerunt, & aquæ data facultas eſt ex contactu Chriſti (accedente verbo ad elementum) animas noſtras abluendi à ſordibus peccatorum noſtrorum, & præſentia Virginis Ieſu, cum matre Virgine coniugum in vnam carnem cõſenſus ſanctificatus? Equidem eandem eſſe diem, qua nunc apparitionem, & manifeſtationem Chriſti celebramus cum illa, qua olim beatis Regibus primitijs gentium, ſtella duce, dei filius reuelatus eſt, perſuadere mihi nulla ratione poſſum: Nec putet quiſquam, me (quod ſanè nimis leue eſſet) eaſdem numero eſſe has dies pernegare: nullus id non inſanus opinaretur; Et quomodo id, quod multis annorum centurijs præteritis iam eſſe deſijt (natura ita ferente) quotannis idem numero redire queat? Sed neque eaſdem quoque illas ſpecie, vel ſimilitudine eſſe, id vero pernego: fiet autem, quod dico, manifeſtum hoc modo. Species, vel ſimilitudo naturalis dierum inter ſe petenda videtur ex illa ratione, qua dies cũ alijs diebus conuenit, & ab alijs diebus diſcrepat: ergo ex genere, & differentia elicietur, quis dubitet? Genus dierum quodnam eſt? circumuolutio Solis ex raptu primi mobilis circa terram ſemel: differentiam dierum quam eſſe dicemus? Solem certam zodiaci partem percurrere motu proprio contra firmamentum; Ergo ſol, quatenus rapitur, dies efficit in genere; quatenus graditur, dies conficit in ſpecie: ꝙ in genere ijdem ſint illi dies, quos attigeramus, nec dubium eſt, nec propoſitum. ꝙ ijdem in ſpecie quoque ſint, ſi probare vellemus, probandum eſſet prius, ſolem eadem met via ingredi nunc, qua olim gradiebatur in eadem nuncupata die: verumtamen probare hoc nullus vnquam poterit; immò contra, nos adſtruere oppoſitum facillime poſſumus: quo autem res planior fiat, ad Annunciationis B. Mariæ, vel ad Natiuitatis Ieſu Chriſti ſacros dies reuertamur: hãc enim xxv. Decembr. illam autem xxv. Martij (vt loquimur) quam etiam multi putant Dominicæ paſsionis diem fuiſſe, ac-

cidisse credimus; vtrosque, quoniam in illustribus, certissimisq; cęli cardinibus gradiente sole, fęlicissimi nobis illuxerunt, notissimos dies esse constat: ille enim in æquinoctio verno, sole Arietem primi mobilis ingrediẽte, hic in solstitio hyemali, Sole Capricornum intrante, percelebres de se notas, & clarissima indicia reliquerunt (neq; enim modo de exquisita ratione inueniendi ęquinoctij disputamus) Committamus nunc antiqua tempora modernis temporibus: Natus est Iesus in ipsa brumę die, celebramus nos hodie Natiuitatem eius xxv. Decembr. En quantum distat dies à die? quomodo eadem esse dies possit, quæ x. Decembris est, cum remeare Sol ad nos incipit in cęlis, cum xxv. eiusdem Mensis, in qua verum Solem sua præsentia tenebras discussisse memoramus in terris? Enimuero, si lapsus temporũ, qui à primis Ecclesiæ iactis fundamentis quasi subsiliendo præcurrit, ita perdurare vsque pergat, necessario fiet, vt Natalis domini, qui summa bruma summo dei consilio fuit, in æstiuo solstitio celebretur, & Natalis Io. Bap. præcursoris Domini, qui circa solstitium fuit, in ipsa bruma sanctificetur: est'ne hoc sanctorum festa colere opportune, an importune? rite, an secus? Si omnia (quantũ fieri potest) præsertim ad religionem spectantia tempestiue facienda sunt, Cur præscriptos sacri temporis limites adeo importune perrumpimus? Cur non potius sanctos dies ad suam integritatem, & sanitatem reuocamus? cur in suos proprios, & legitimos gradus sanctorum festiuitates, quasi postliminio, non reducimus?

xiiij. DICET aliquis, Ecquid aliud summus Pontifex meditatur? quorsum aliorsum significari Principibus Christianis suum studiũ, optimamq; voluntatem corrigendi Kalendarij pientissimus, & Vigilantissimus pastor curauit? non'ne tendũt illo omnia, vt dies festi in suos veros dies reponantur? Bene habet, & est sanè, quòd gratias agamus Deo, diuinamq; bonitatem supplices precemur pro incolumitate tam soliciti de grege suo, tamq; gnaui pastoris nostri:

Attamen,

Attamen, si dies decem tantum de anno, vel, vt verius
loquamur, de anni calculo, demamus; non autem tres-
decim, vel quatuordecim (qua de re sibi adhuc non li-
quere summus Pōtifex præsefert) quomodo dies in suas
antiquas, & detritas orbitas reuertantur, nō video: Et,
quamuis sanctum pascha festaq; alia mobilia, quæ à pa-
schate dependent, legitime sic celebrari posse non dubi-
tem; festa tamen immobilia (in quibus peccatur à nobis
paulo damnosius) vti supra probatum fuit, qua ratione
rite, & legitime celebrentur, dispicere non possum. Cō-
tra vero, si tresdecim ipsos dies, vel quatuordecim, qui
furtim irrepserunt, audacter abegerimus, Cum dies no-
stri soles suos, suasq; proprias luces recuperabunt, atque
ijdem vere redibunt, atque olim fuerunt; Tum vnà cum
recta, ac germana festorum immobilium celebratione,
festa quoque mobilia recte, ac germane celebrabuntur.
Hinc quot, quātaq; commoda reipublicæ christianę sint xv.
accessura, explicare verbis quis posit? Principio pietas i-
psa, atq; in Deum verum sancta, ac vera religio, qua so-
la genus hominum regitur, ac sustentatur, quæque no-
stro infælici sæculo (proh dolor) propè elanguit, suum
pristinum vigorem, suum robur, suamque integram, &
inculpatam sanitatem recuperabit. Deinde Caritas no-
stra in Deum, quæ animæ nostræ vera vita est, vt anima
ipsa vita est corporis, quæq; nostro æuo ita refrixit, vt ex-
tincta in animis hominum videatur, fomite recollecto,
& flamma correpta ardebit, atque ita ardebit (spero) in
terris, vt cæli quoq; cardines conflagraturi sint; Tum
Ecclesia vniuersa Christi, quæ acerrimis cum hostibus
bellum assidue gerit, & nimis diu iam hæreticorum flu-
ctibus agitata, & conflictata fatiscit, aquilonaribus pro-
cellis depulsis (secundissimo Fauonio aspirante) cursum
in tranquillo suum tenebit; Demum beatissimus ille
cœtus tam angelorum, qui semper victores, quàm ani-
marum sanctarum, quæ modo victæ, modo victrices in
hac terrestri pugna, nunc tandem triumphant in Cælis,

lætitia,& gaudio permaximo pfundetur:& dicet, exultemus nunc, & lætemur ; iubilationis, & gaudij magna nobis datur occasio, gloria sit Deo patri, laus sit Dei filio vnigenito, honor sit spiritui sancto ab vtroque procedenti:benedictio sit, & claritas Sanctissimæ, atque indiuiduæ Trinitati : terrestris Ciuitas dei nunc vere cum cęlesti nostra hierarchia consentit, nunc tandem cultus hominum cum veritate Cęlitum consonat, Ciues, qui & modo in terris sunt,& erunt posthac, nostram in Ciuitatem cęlestem ascissendos fore confidimus.. Et ipsi quidem, qui supra tempus in ęternitate degimus,temporum interualla nihili pędimus,sed Ciuium, qui temporarij adhuc sunt, ignorationes, & neglectiones temporum ferre æquo animo nequimus. Præclara (inquiet aliquis) & magnifica sunt hæc,quæ dicis,si vera sunt:sed qui probare illa potes?Nę vno hoc certissimo,& solidissimo(ni fallor) fundamento,à quo exorsi etiam sumus : hoc autem erat, locorum ; & temporũ in religione permaxima momẽta esse. Hinc & Templorum, & festorum (in quibus vniuersa ferè pietas versatur)omnis pẽdet ratio . Cur ad sacras Aedes cõuenimus? cur ibi acceptiores Deo nostras putemus preces, quàm sub diuo ? Cur in hoc sacello potius,quàm in illo,petitiones nostras exaudiri credimus?Cur huc potius,quàm illuc religionis ergò peregrinamur ? Cur, si locorum obseruatio ad culturam Dei nihil facit,votiua nostra donaria illic potius, quàm ibi suspendimus? Cur dilecta Tabernacula domini virtutum,desiderat;& cur concupiscit,& in concupiscendo deficit anima sanctorum, atria domini ? Eadem ratione si temporum obseruatio ad religionem nequicquam prodest,cur fastos habemus alios dies,alios profastos,alios feriatos?vel(vt nostris propius accedamus) cur duplicium,semiduplicium,simplicium festorum rationem habemus? Cur tempus faciendi, & tempus beneplaciti laudãt Prophetæ ? Cur in tempore accepto exaudire nos Deus testantur Sancti?Hæreticorum,immò ve-

Apoc. 7. — *xvi.* — *Psal. 115.* — *Ps.83.* — *Psal. 118.* — *Ps.68.* — *2.Cor. 6.* — *Esay. 49.*

ro impiorum hominum religionem omnem religionis prætextu amoliri molientium, vox illa est, vbiq; locorũ Deus est,& vbique perinde colendus est: Semper Deus est, semperq; fuit, atque erit, & omni tempore sine discretione glorificandus est. Belle sanè: sed in aurata pyxide toxicum latet; pie quoque dicerem, nisi cultus vbique & quandocunq; propterea laudaretur, vt à locis,& tẽporibus proprijs exterminaretur. Sed quid refert (quęrat aliquis) hoc, vel illo loco, isto, vel illo tempore deum colamus? permaximi nimirum, permaximi: Nam sapiẽtissimus,& moderatissimus mũdi Opifex deus opt. max. qui omnia librauit in numero, pondere, & mensura, omnia, quæ sub cęlo sunt, voluit habere sua loca, suaque tempora, locisque,& temporibus ad res, quæ locis,& tẽporibus includuntur, alendas, fouendas,& conseruandas mirificam indidit virtutem. Apertiora hæc sunt, quàm exemplis illustrare sit opus: malleolus si depangatur in terra non sua, neque suo tempore, quis palmites ex eo,& ex palmitibus lętos racemos prodire ocyus speret? Si Naturæ pater, ac dominus naturam esse cõfotam voluit locorum, temporumq; virtutibus, quasi lacte, & mammis, cur idem animæ nostræ (quæ supra naturã est) plastes & creator deus animam suis locorum, temporũq; fomentis, dum in natura, hoc est in organo corporeo peregrinatur, destituet? Dũ in corpore degit anima, corporeis adminiculis sustentatur, his imaginem suam, quo fructus opimos proferre, & beata tandem effici possit, orbatam esse non patitur Deus: Animæ fructus, Caritatis opera sunt: his incrementa gratiæ, his perseuerantiam in sanctis functionibus promereri possumus: Admiranda sunt illa solatia, & incitamenta, quæ filijs suis præparauit benignus, & misericors pater, vt gratiam gratuito nobis elargitam conseruaremus,& augeremus: inter hęc solidissima, & efficacissima sunt (non dubito) quæ de sacris locis, & sacris temporibus nobis suppeditantur; Habent segetes sua tempora germinationis, spicationis,

xvij.

xviij.

Sap. 11.

cationis, maturitatis; non habebunt animi suos locos, suasque tempestates, quibus pullulent in deum, & quasi deo grauidi, Deum ipsum sibi fructum ferant? Quid sibi volunt antiquę illę sanctissimę & religiosissimę apud aliquem sanctorum stationes, Vigiliæ, quarum magno nostro dedecore, ac damno vix retinemus adhuc nomina? Sacellum aptius nimirum hoc, hora commodior videlicet hęc est, in quibus meditando, ac memorando sacra mysteria filij Dei, hominis pro nobis facti, mentem in Deum eleuemus, intendamusque: Neque id sua ratione caret, Cum in hoc sacello, & in hac hora potius, quàm in illo, illa'ue vel Christi hominis, vel eius matris Deiparæ Virginis, vel alicuius sanctorum, sanctarum'ue pro loco, & tempore patrocinia nobis præsentiora sentiamus. Ex nostro sensu possumus & de alijs coniecturã facere. Sunt, qui religione ducti in Palæstinam, & Iudęã proficiscantur: Si de summa Dei in nos misericordia, cũ verbum ęternum, increata sapientia patris, filius deo cõsubstantialis carnem suscipere pro nostra salute dignatus est, meditemur, quantum ex Terræ Sanctæ aspectu, & quasi halitu, sanctitatis, & deuotionis in eius animo excitari, & inflammari credamus? Pergat vir pius, & floridam Galilęæ ciuitatem inuisat Nazareth, in quam missus fuit Angelus Gabriel à Deo, qui nunciaret Mariæ, Virginem concepturam de spiritu sancto Virginemque parituram Iesum filium Dei, saluatorem mundi, quas amoris, atque ardoris flammas in deum, tanti beneficij, tantæq; miserationis memor non concipiet, & nõ emittet? progrediatur altius: adeat domunculam, atque adeo cubiculum (si fieri possit) Virginis ingrediatur: secum etiam reputet, inibi fuisse præclara illa verba pronũciata, & verborum vim eximiam expẽdat. Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. quæ christiani hominis mens non tota flagret, non quasi holocaustum tota in dei Caritate ardeat, & concremetur. Nimirum Natura ipsa loci ad cogitationem mentis addita nostros

Lu. 1.

animos

animos afficit mirandum in modum. quis addubitet? Adde modo (si placet) & ad vires occultas loci, temporis quoque diuinam virtutem adiunge. in eodem illo sacro virginis cubiculo sumus eo ipso sacerrimo die, quem ad viij. Kal. April. fęlicissimum nobis illuxisse sanctorum patrum perpetua traditione credimus. versetur in animis nostris ea sancta, & pia cogitatio, Hodie misericor- *Psal.*
dia, & veritas obuiam factæ sunt sibi, hodie victrix cle- *84.*
mentia cum Iustitia consociauit, hodie natura humana
extorris, & inimica Deo, consors dei fit, & amica, hodie *Io. 1.*
verbum caro factum est, vt caro nostra spiritus, & vita fi-
at, hodie virtus altissimi obumbrauit Mariã, vt nos per- *Luc. 1.*
petuæ lucis perfectæ claritate fulgeremus. Ecquis non extra se raptus tanti sacramenti adoratione, & religione obstupescat, & obmutescat? ecquis in se reuersus non in laudes, non in gratiarum actiones totus erumpat? Cu-
ius cor, cuius lingua non confiteatur, & dicat: Benedic *Psal.*
anima mea domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomi- *102.*
ni sancto eius: Quis non laudet & non exclamet: Misit
verbum suum, & sanauit eos, & eripuit eos de interitio- *Psal.*
nibus eorum: Quod pectus, quæ vox non proferat, & *106.*
apponat? Generatio, & generatio laudabunt opera tua, *Psal.*
& potentiam tuam pronunciabunt: Ridebũt hæc (scio) *144.*
nostri temporis hęretici, sed quid mihi cum his, qui foris sunt? Rideant quantumlibet, suo enim id iure facient;
בְּמוֹשַׁב לֵצִים יָשְׁבוּ Rideant, & san- *Psal. 1.*
nis, cacchinnisq; rumpãtur etiam, si velint: Hoc certe irridere non possunt. Deum inuisibilem, & incircumscriptum, olim aspectabili in templo, & designato in tem-
pore voluisse adorari; ibique; tuncque petitiones ho- *Tert.*
minum procliuius exauditurum se fore promisisse, Cur *Re. 8.*
modo propter nostram salutem, ampliöremque no- *2. Pa-*
stram eruditionem visibilis factus, vel certe visibili cor- *ral. 6.*
pore per diuinitatem assumpto, adorationes corporeas
locis, ac temporibus definitas detrectet? Non videbat *Exod.*
olim quisquam Deum, & viuebat. conuersa nunc ratio *33.*
est,

est, mutatæ sunt sortes, non viuet quispiam, qui Deum
Io. 6. non videat, immò deo ipso Carne iam facto, atque adeo
carne ipsa dei mirabili sacramento ex pane transubstan-
tiata non saginetur. Satis probè'ne vobis os impegi ca-
nes improbissimi, & impudentissimi, ne rictu fœtido
posthac obganniatis? Respice de Cælis domine, Hi
sunt, qui incenderunt igni sanctuarium tuum in terra,
qui polluerunt tabernaculum nominis tui; hi sunt qui
Ps. 73. ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματός σου Hi dixerunt in corde
suo, quiescere faciamus omnes dies festos dei à terra;
Sed progrediamur. Septenas horas Canonicas singu-
lis diebus decantamus, nam septies in die laudem dixi
Ps. 118. tibi, & singulis horis singularia passionis Christi myste-
ria recolimus. vbi ad horæ Nonę preces deuētū est, quo-
niam consumata sunt illa hora redemptionis nostræ tre-
Io. 19. menda, & deploranda sacramenta: ad summum venerūt
Lu. 18. Christi pro nobis patientis in purissimo corpore, & bea-
tissima anima summi dolores, & languores: peccata, quę
non fecit, exoluit Agnus innocentissimus: expirauit de-
nique hac ipsa hora vita nostra, Redemptio nostra pro
peccatis nostris: Quis non Dei filij tantis cruciatibus, tā-
tisq; tormentis, tanta clementia, & patientia victus non
crucietur, & visceribus commotis non ipse quoque mi-
sere torqueatur? At, si cogitatio suscipiatur huiusmodi
die ipsa veneris (nam sexta feria crucifixum fuisse domi-
num Ecclesia nobis perpetuus tradidit) quanta, Bone
deus, in cordis intimo dolorum, & commiserationum
accessio fiet? Incidat præterea sexta feria hæc in Mense
Martio (nam intra huius mensis limites mysterium redē-
ptionis nostrę in cruce domini factū esse credimus) Heu
quanta fibrarum interiorum commotio, quot suspiria,
quos gemitus, quātum lachrymarum effundet pius ani-
mus, suorum admissorum conscius, & diuinæ miseratio-
nis non ingratus? Quid si ad hæc accedat locus met Cal-
uariæ, in quo sublatus à terra Dominus cæli ac terræ,
neque in terra erat, neque in cælo, sed omnia, quæ in
cælo

cęlo sunt, & quæ in terra, affixus clauis traxit ad semetipsum, *Io. 12.* Quis animi dolorem tantum ferre possit? ferreus ille sit, duroq; ferro præcordia constricta gerat, qui terram sanguine Christi pro salute nostra respersam aspiciens, recordationibus etiam temporum, quasi iaculis transfixus, non animi deliquio correptus concidat, non exanimatus rigeat? q̃ si ad hæc influxus ille diuinitus inspiratus pietatis, & religionis ex ipso die accederet, quo filius Dei obedientissimus victimam se Deo patri obtulit pro peccatis totius mundi, qui quidem influxus in omnes Christianos suo peculiari tempore diffunditur, vt hunc Dei filium saluatorem nostrum in cruce pendentem adoremus, eique de tantaq; qua dilexit nos caritate Deus, gratias agamus, deque illius morte asperrima, miserrima, turpissima condoleamus, nullus est (credo) qui tantam dolorum molem sustinere valeat, & ruina quadã miserationum oppressus non protinus extinguatur. *xix.* Atque hanc (ni secus prudentiores iudicẽt) causam esse reor (quod superius propositum in hunc vsq; locum distulimus) Cur passionis dominicæ diem exquisite nouisse nos, prudentissimus, vitæq; nostræ, quam dedit, amãtissimus conseruator Deus noluerit: Nam, si ad animi nostri mœrorem ex recordatione cõceptum delictorũ nostrorum, quę dei filium ad mortem crucis compulerunt, si ad commiserationem ex cruciatibus sęuissimis, & crudelissimis in nostris sensibus excitatam, quos cruciatus patientissime pro nostra salute pertulit innocentissimus Iesus, accedat præterea virtus, quæ à sanctitate loci procul dubio manat: Hic, hic de latere domini dormientis in cruce sanguis, & aqua defluxit. Hæccine humus ipsa est, quę sacratissimis maduit cruoribus, & ad hãc virtutem loci, vires quoque verissimi temporis diuinitus immissæ superadiungerentur: pię mentes passim exanimarentur, profectò (sicut ex solo sepulchri Christi amplexu exanimatos aliquos extemplo fuisse nouimus) & vlteriorem beatitudinis gradum in cælis demerendi pro longiori in

terris vita facultate priuarentur. Misertus hac etiam in parte filiorum suorum est Clementissimus pater, &, ne dolorum, & lachrymarum cumulatiore mole obrueremur, prouidit. Aliorum vnigeniti filij sui mysteriorum recolendorum, quia læta sunt, & cum lætitia pietatem, & venerationem nostram adaugent, occulẽda tempora non erant, immò, quò fuissent compertiora, eo maiores, & viuidiores amoris diuini faces in animis nostris (vitalibus quoq; spiritibus vegetatis) accẽderẽtur: Nam, etsi iuuet credere, quod vulgo autumant, Christũ mortuum esse pro nobis xxv. mensis Martij die, quæ tunc in xv. luna primi mensis Hebreorum accidit; tamen id omnino haud constat: totq; sunt, tãtumq; inter se diuersę de vero die passionis domini sententię doctissimorum hominum, vt non sine diuino consilio tam alti, & imperscrutabilis mysterij dies in obscuro esse omnino videatur. Quis non miretur, incarnationis Dei diem, vni Virgini matri Mariæ cognitum; Natiuitatis noctẽ, paucissimis detectam, in comperto semper vniuersæ Ecclesiæ fuisse, passionis diem in amplissima, & nobilissima Vrbe peractæ, principibus totius Ciuitatis viris id procurantibus, & per calumniam plebis seditionem, & prouincię rebellionem causantibus, Præside Romano ius pro Tribunali dicente, cuncto populo acclamãte, & inspectãte, signis etiam datis & in cęlo, & in terra, & in abditissimis terræ penetralibus admirabilibus, & per omnẽ terrarum orbem vsquequaq; memorandis, in ambiguo adhuc esse? Sunt enim, qui verum passionis dominicæ diem (vt refert D. Augustinus) Nonis Martij fuisse dicerent. Epiphanius doctissimus, & diligentissimus scriptor xiiij. Kal. April mortuum esse dominũ affirmauit: venerabilis Beda ad x. Kal. April. Crucifixum Christum probare nititur: Tertullianus, nec non Lactantius, quos sequuntur D. Hieronymus & D. Augustinus, viij. Kal. April. id accidisse testantur, sed quoniam in anno manifeste lapsus est Tertullianus, testimoniũ illius de die, ali-

quan-

quanto minus auctoritatis habet: Paulus episcopus Foresempronienſis, vir in hac diſputatione de Eccleſia dei optime meritus, diem paſſionis Domini videtur extendere ad pridianam diem Kal. April. Alij audaciores fuerunt noſtra ætate, qui iiij. Non. April. neruis omnibus cõtendant Chriſtum dominum in cruce ſublatum. Nec deſunt omnium nouiſſimi docti homines, qui plus etiã, quàm alij, ſibi vidiſſe videantur, ac proinde omnes alios errare aſſeuerẽt, quàm qui Chriſtum pro nobis paſſum iij. Non. April. aſſerant. In tanta opinionum diuerſitate, & de re tanta, quãta nulla vnquam fuit, erit'ne poſthac, quis dicat comperti quicquam haberi poſſe? immò quis non dicat, & credat, aliquo diuinitatis arcano, mortis filij Dei certam diem occultatam nobis fuiſſe? Si itaque, vnde paululum aberrauit, eo redeat oratio noſtra, dies decem tantum eximendo, mobilia quidem feſta rite celebrabuntur, ſed immobilia nihilominus in errore perdurabunt: Contra vero, ſi xiij. dies, vel xiiij. de Calendario demendo, facillime vtrumque præſtare à nobis poterit (Nam & ſanctum paſcha cum ſuis feſtis mobilibus, & ſtati dies myſteriorum Chriſti, reliquorumque ſanctorum, ac ſanctarum feſtiuitates rite, ac decenter ſuis proprijs, & legitimis diebus deinceps ſanctificabuntur) quid cauſæ eſt, cur trepidemus? cur in ambiguo ſimus? Error inerrantium ſyderum nihilo leuior cenſendus eſt, quàm planetarum, vbi opera vnica binas mercedes lucrari datur, cur ſimplici contenti ſimus? Cur, tanquam aliptæ, colorum tantum, & externarum virium, & non potius, vt periti medici, ſanitatis, & viſcerum tẽperaturę rationem habeamus? Iniquum certe ſit eodem medicamẽto poſſe vulnus exterius exſicare, & internam febrim refrigerare, illud quidem probè curare, hanc autem nihil facere. REDEANT feſtiuitates domini Ieſu, incarnatio, natiuitas, Circumciſio, apparitio, transfiguratio, & huiuſmodi aliæ in ſuos dies, quibus vere mundo illuxerunt, & Chriſti dilecta ſponſa ſanctiſſima & puriſſima XX.

rissima suam integram sanitatem, vegetam, & solidam, quę in Christiana Caritate consistit, quasi in suo sanguine, recuperabit. Sic nanque fiet, vt, quam dilectus sponsus, tanquã caput in sua membra, virtutem illis ipsis diebus instillat, negligentia nostra diffluere non sinamus: sed totam simul confertam, & coagmentatam, peculiaribus temporibus peculiaria mysteria recolentes, & venerantes, attentissime, & copiosissime colligamus. Redeãt Beatissimæ virginis Deiparæ festiuitates in suos aptos dies, Cõceptio, Natiuitas, Visitatio, Purificatio, Assumptio: Redeant sanctorũ, & sanctarum natalia, vel commemorationes in sua propria subsellia, & cęlestis curiæ, Reginæq; cęlitum patrocinijs vberius, prolixiusq; adiuuabimur. Nec me fugit, Caritatem an cælestibus nunquam excidere, beatissimosque spiritus non minus esse promptos sua nos gratia, fauore, uotis, meritis apud Deũ adiuuare vno tempore, quàm alio, siue nos ad eorum preces, intercessiones'ue confugiamus die illis dicato, vel non dicato; & siue dies ille vere illiusmodi dies sit, in quo sol, expleto per omnia signa circuitu, ad eãdem signiferi partem, vbi olim fuerat, reuertatur, siue non sit. Verumtamen id ago idq; libenter contendam (nisi maiorũ doctiorumq; auctoritas me de sententia dimoueat) Deũ opt. sapientissimum, potẽtissimum, qui omnia cum suauitate, ac moderatione regit, & temperat, omnia suis subduxit numeris, omnia suis librauit põderibus, omnia suis adæquauit mensuris, omnia quoq; suis temporibus lętiora prodire statuit, maiorem, vberiorem, vegetiorem nobis spiritum elargiri, vt mentem nostram ad suæ diuinę maiestatis contemplationem eleuemus, vt cor nostrũ in eius amore totum incendamus, & colliquefaciamus, vt nos ipsos ad sanctorum imitanda vestigia, diuinasque illorum amplectendas virtutes comparemus, eo ipso die, quo sancti pro Christi gloria sanguinem suũ fuderunt, vel Christi, aut eius semper virginis matris mysteria vere euenerunt, quàm si eadem sacra, vel eorundem sancto-

xxi. 1. Cor. 13.

Sap. 8.

rum

rum martyria non suis diebus celebremus. Quòd si vera xxij.
hæc sunt, vt esse verissima firma cōuincit ratio, quid mirumḳ, si cęlesti rore destitutam, vel non tempestiue perfusam Ecclesiam Dei hac ætate minus germinare, atque olim solebat, immo vero sterilescere in dies videmus? Quid mirum, si Capite (qui Christus est) influente quidē illo iugiter, nec parcius hodie, quàm heri, & nudius tertius, membris tamen (quasi meatibus obstructis) ex perturbatione solemnitatum, angustius illā suscipientibus, arida videntur omnia in religione Christiana, ac propemodū emortua? Quid miri est, si terra sine aratione fœ- xxiij.
cundissima; quæ germinauit saluatorem mundi, non Es. 45
suggerente nobis amplius virgineum humorem, patribus nostris festiuitates in tempore celebrantibus affatim suggestum, Ecclesiam dei nostra ætate spicas raras proferentē, & illas sat euanidas videmus, & dolemus? Quid denique mirum est, si Vinea dei, sanctorum, sanctarumq; intercessionibus, quasi pedamentis non directe suffulta, labascit, nec vuas profert, sed labruscas? REDEANT ergo, redeant in suos cardines collapsi dies, & quæ in rep. christiana iam corruerunt, vel peiorem minantur ruinā, facile resarcientur, & pulchriora, firmiora, illustrioraq; assurgent: Video enim (ni me animus fallit) vti superioris ætatis hominū desidia, & sacrorū obseruandorū dierū inertia, Caritatis ardor paulatim deferbuit, ita vt vix iā tepeat, & ex tepiditate sicuti multę Christianismi partes ita alserunt, vt à corpore Christi mystico abscindendæ omnino fuerint; Ita, si dies festi in locum, vnde deciderunt, restituantur, nosq; tempore acceptabili, vereque gratioso sanctorum festiuitates concelebrauerimus, fore propediem, vt vera Caritate feruescant omnia membra Ecclesiæ, &, quæ abscissa fuerāt, vel coalescant rursus, vel in eorum locum alia lætiora, multoq; viuidiora renascātur. DICET aliquis, contendas quantumlibet, nunquā efficies, vt ijdem dies (etiam vti vis) in specie ad normam redeant eandem; Nam superiorum orbium conuersio-

nes in-

nes insensibili quodam motu vsque adeo variantur, vt, nisi post multa annorum millia (videlicet reuoluto magno quem vocăt anno) complicationes omnium sphærarum inter se ad eumdem contactum omnino non reducantur. AT non ego is sum, qui res diuinas ad calculos mathematicos expendere velim, neque omnipotens deus, quæ fieri non possunt, parari à nobis postulat: po-
Io. 14. stulat tamen is, qui summa veritas est, nequid à veritate
Io. 17. (quatenus humana diligẽtia, atq; intelligẽtia caueri põt) aberremus: Nõ sunt oẽs cęlorũ gyri eodem modo complicati, atq; olim erant. quid tum? & quid rei habet cum alijs orbibus cælestibus ratio dierum præterquam cum
xxiiij. orbe solis, cui soli dierum distinctio, & cognatio accepta referenda est? SED, quid tantũ verborum, dicat alius, ecquid aliud summus Pontifex prẹstanti studio nũc adnititur, effecturumq; illum confidimus, quàm dies festos in antiquam dignitatem, maiestatem, sanctitatemq; reducere: Hoc ipsum quanam ratione melius, aptiusque fieri potest, quàm, si ad eos dies reponantur, qui sanctissimis Nicæni Concilij Canonibus constituti fuerunt: Eorum autem ratio decem tantum dies demptos in anno communi, vel Vndecim ad summum in bissextili exigit, non vero plures: Præclare sanè, nã Vniuersalis Concilij, & inter vniuersalia omniũ primi (si congregationis cum auctoritate simul iunctæ ratio habeatur) augustissima semper apud omnes fideles censẽda est reuerentia: sed non propterea tamen de nostra sententia decedendũ putarẽ. Primo non idẽ antiquis sanctissimis patribus cõsilium fuit, atque nos modo cogitamus; illi componere lites inter Christianos de tempore paschæ celebrãdi spectarunt dumtaxat; diuersi enim diuersos ritus in ea re tenebant, & singuli suos obstinatissimo animo defensabãt; vnde damnosum schisma, & ex schismate perniciosissimæ hæreses in republica Christiana formidandæ erant; Nunc per dei gratiam nulla est propter hanc causam in Ecclesia Dei aperta dissentio, cõuenimus omnes, sed ad

eumdem

eumdem lapidem offendimus omnes. Ergo patrum antiquorum sanctissimorum non erat mens annum corrigere, neq; id præstiterunt: sed dissidia tantũ inter Christianos exorta, mordicusq; discerpta cõciliare, quod apprime Spiritu sancto adiuuãte præstiterunt, annumque lapsantem (neque enim id curarunt) in sua lubricitate reliquerunt. Nos autem contra, qui primum excurrentem anni nostri summam quadrare volumus; Deinde ita solide aptare, vt posthac nõ extuberet, & præterea nihil; cur in patrum Nicęnorum vestigijs inhæreamus, causa nulla est: Tum, quòd (vti asserimus) non idem spectarũt illi, atq; nos: Tum, ꝙ si idem spectaremus, & dies decem tantum eximeremus, errorem, ne longius progrediatur (alijs adhibitis remedijs à viris doctissimis excogitatis) perbelle caueremus: sed lubricum, in quo patres Nicęni vestigia figere nequiuerũt, nõ propterea exsiccaremus. VIDE quid agas (obijciat aliquis) ergo'ne tam sanctã synodum, tamq; sancte coactã errasse, vel errorem non agnouisse subindicas? Absit à me: non vsq; adeo insanio, immò insanum, & vel impium asseuerarem, qui tantillum errasse, per quos Spiritus sanctus loquutus est, affirmaret, aut etiam addubitaret: sed, si prolapsos eos dicerẽ, cecidisse tamẽ non dicerẽ: Deinde id, de quo agebatur, ad fidem non spectabat, ac proinde, si quid in eo fuisset peccati, non peccatum ad mortem fuisset. Tum erroris huius corrigẽdi tũc nulla subijt cogitatio patribus sanctissimis, vel, ꝙ error sua exiguitate non animaduerteretur, vel, quòd certis de causis à se huiusmodi errorẽ esse corrigendum minus duxerunt. Demum, si voluissent, atque ad id animum applicuissent, commode id facere non potuissent, atque id duplici de causa. prima, quòd errorẽ Iulij Cæsaris in bissexto quaternis annis peragendo, annique veram quantitatem paulo minorem esse, quàm is constituisset, nondum compererant: Altera ꝙ, etsi compertum errorem habuissent, tollere tamen de medio tres integros dies, Gentiliumq; leges, vel consuetudines

tudines abrogare (de recenti Constantino Imperatore Romano ad Christi fidem conuerso) facultatē non habuissent. Omnia adhuc redolebāt gentilitatē, & triduū eximi de aduersarijs Gentilium per Christianorum nouas leges quiritati fuissent quamplurimi. Nunc, cum integra Regna, innumeri principatus, respublicæ, Nationes Vastissimæ, & potentissimæ beneuiuendi leges à Pōtificibus Christianis, tāquam à Deo, expetent, eorumq; decretis, quasi diuinis mandatis, parere expectant; Et alioqui error ille Iulianus adeo excreuerit, vt dimidiatū ferè mensem adæquet; Nunc, cum omnes Christiani diuinum cultū rite peragi malint, vel certe malle debeāt, quàm in Ciuilibus negocijs exiguam iacturam fieri moleste ferant; Nunc cum summus Pontifex ex doctissimorum hominum iudicio dies superuacaneos demere de Kalendario iam omnino decreuerit, & tres plus, vel minus demere, reipublicæ nihil intersit; Cur in stadio (decurso propè spacio) subsistimus, & non ad metam potius victores considemus? SED dices, Patres nostri, ne cum Iudæis iudaizarēt, alio die, quàm illi, sanctum Phase colendum esse censuerunt, etiam si pręceptorum dei verba obstare videri poterant; & tu, cum ethnicis contra sanctorum patrum certissima decreta, qui diuinorum præceptorum sententiam nobis aperuerunt, gentilizare nō vereberis? ac propterea xiij. potius dies, quàm x. amputandos esse contendis, vt ad gentilicios fastos, Iulianamq; regulam relabamur? non'ne præstat Nicænæ synodi Kalendarium in integrum reuocare, & sanctorum patrum fixos terminos non euellere? QVID TV mihi gentiles
Ps. 95. obtrudis? valeant, gentes, dijque gentium glumei כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים nos dominum Iesum adoramus, ad eumq; verum deum nostrum, quæcunque facimus, quæcunque'ue cogitamus, in veritate referimus: ipse veritas est, & veritatem nos in cūctis rebus sectamur: qui à veritate aberrant, à Iesu dominō, & deo nostro aberrāt: Veritas autem ipsa cogit, si verum

diem

diem tenere studeamus, in quo vera salus mūdo & nunciata per Angelum, & simul concepta per Spiritum sanctum fuit in vtero virgineo, non alium nobis diem, quā æquinoctij verni diem esse quærendum, quocunque ille præsignetur numero vel nūcupetur nomine: ab hoc die, quasi à centro certissimo, immobili, atque immutabili omnino, aliorum festorum lineæ producendæ nobis erunt. Bene nobiscum egit Naturę pater, ac Deus noster, signum in cœlo dedit, ad quod respiciētes errare in terris non possimus, signum fuit æquilibrium dierum cum noctibus. Cui hominum signū huiusmodi apertissimū non est? vbiq; gentium eodem momento semper fuit, semperq; erit, dum circumagentur orbes cœlestes; diesq; libramenti illiusmodi idem est, idemq; erit semper apud omnes, sed notatio eadem semper non est: Tēpore, quo virga de radice Iesse egressa iam erat, illa dies, qua primitus flos de radice eius ascendit, ad viij. Kal. April. adnumerabatur: ad eiusdē nomēclaturæ diem & nos hodie sacratissimam incarnationem domini celebramus: verū, si par illud dierum (vt par est) ad iustam lancem expendamus, longissime inter se distare comperientur: & sanè tantum, quantum ab æquinoctio vernali viij. ante Kal. April. distat: Si numerare non pigeat, xiij. dies, aut plus, minus'ue (crassa enim minerua agimus) inueniemus. Ergo totidem demendi sunt, & non x. tantum: Nam, etsi patres Nicęni æquinoctium in duodenis Kal. April. reperissent, ibiq; constituissent; tamē, quia fugitiuum suis ergastulis retinere nequiuerūt, & re vera, quādo Christus de cęlesti sede descendens, & à paterna gloria non recedēs, nouo ordine, noua generatione incarnatus est, octauæ Kal. April. numerabantur (vt totius Ecclesiæ cōsensus indubitata fide semper credidit) Atque hæ in ipsa die æquinoctij verni tūc inciderunt, temporis verissimi, certissimi, atq; vbiq; locorum compertissimi, siue tūc solem Arietis primi mobilis signū ingredientem, siue Zodiacum ibi æquatorē decussantem spectemus: vnde fit,

Es. 11.
Act. 13.
Ad Rom. 15.

si diem hunc in sua ratione, ac veritate, & non verbotenus tantum repræsentare sit cordi, tantundem dierum abscindendum de nostro Kalendario esse, quantum ab æquinoctio verno distat nunc noster dies xxv. mensis Martij, in quo passionis dominicæ annus suum æquinoctium habuit: & nō, quantum ab eodem distat xxj. eiusdem mensis, in quo suum æquinoctium statuerunt Niceni patres. Hoc si fecerimus, hoc est, si ad dies Iulianos non ad Nicęnos retrogradiamur, haud propterea Canones hac ipsa de re constitutos à sanctis patribus transgrediemur, neq; enim à sanctissima synodo sancitũ fuit aliud, preterquam ꝙ solemne, & venerabile paschæ tēpus celebraretur quotannis, tribus rebus seruatis, æquinoctio verno, Luna xiiij. & dominica die: hæc nos & religiose seruamus, & seruanda omnino esse prædicamus; ꝙ autem ijdem patres æquinoctium statuerent ad xij. potius, quàm ad viij. Kal. remearent, ad rem nihil pertinet: &, si ad rem pertineret, nobis de anno nunc quicquam detercre non liceret, sed patrum vestigia relegentes æquinoctiũ figere deberemus, quo loco nostra ætatē

xxv. reperitur ad vj. Id Martias. Quid: ꝙ si canones Nicęnos violaremus, maiori adhuc piaculo obstricti teneremur; neque enim patres Nicęni noui tum quicquam constituerunt, sed sanctissimorum patrum, & maximorum

De cō- pontificum Pij, & Victoris, immo Apostolorũ sacrosan-
se. d. 3. ctas sanctiones confirmarunt. Quid? si vel Canonem i-
C. Nos psum sanctissimum Nicęnum de obseruando paschate,
ses & quod nulla ratione inflecti potest, alia tamen quasi the-
C. cele- ca asseruandum esse doceamus? Age, non'ne per dei o-
brtat. mnipotentis gratiam sicut Sol cęlestis circumquaq; o-
Cant. mnes terræ partes collustrat; sic supercęlestis sol Chri-
Apo stus noster suę veritatis luce animos hominum iam per
sto. 7. omnes habitabiles terrę tractus accendit? Nonne verissimam nunc prophetę Regij vocem agnoscimus?

Ps. 18. בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם & in fines orbis terræ verba eorum: Nonne apud antipodes Iesu nomen

per

per alios multos, ac præcipue per Iesuitas sanctos homines propagatum est? Non'ne Christiana religio virtute, armis, ac pietate summorum regum apud eos, qui in aduerso hemisphærio pedum plātas nostris plantis e regione obuertunt, disseminata est? non'ne isti suum, immò nostrum, Christianum, & verum pascha nobiscum celebrant? Non'ne Nicęno Canoni de paschate peragēdo, vti nos, adhærent? Non ne Romanorum Pontificum legibus, institutis, ritibus obtemperant fruūturq; ? At sanctum'ne pascha recolunt obseruato æquinoctio verno, & Luna xiiij. primi mensis, vt Canon Nicęnus verbis pcipit? Minime gentium (ni falsus sum) immò ęquinoctium obseruant; & Lunam παισέλινον mensis septimi; maior nanque ratio consensus animorum habendus est in Ecclesia dei, quòd vno atque eodem tempore simul festa peragātur per vniuersum orbem, quàm quòd verba legum summo iure seruentur, atq; interim mens legislatorum infringatur: Ergo Canon ille augustissimus alijs verbis proferendus erit, Et Aequinoctium, nō vernum, quoniam vernum esse œcumenicum non est, sed Aequinoctium (puta) Arietinum vocitandum fortasse fuerit: Neque id temere (meo iudicio) quando non temere factum esse putem hoc ipso tempore Sole arietem intrante, verum solem Christum & agnum esse factum in vtero virginis, qui tolleret peccata mundi, & quasi ouem ductum fuisse ad victimam in patibulo Crucis, & veluti arietem hærentem cornibus inter vepres delictorum nostrorum obtulisse sese in holocaustum pro filijs suis. Hinc satis mirari non possum, cur viri præstantes, vt festorum immobilium reductionem præ mobilium obseruatione eleuarent, dixerint festo paschatis subesse magnum mysterium, festo Natiuitatis, vel Incarnationis nullū: sed id propriam disputationem, & ab hoc loco alienam exposcit. Dicendum mihi potius est, quòd nonnulli merito obijcere possent. Celebrat Ecclesia de mēse Octobri Martyriū miraculo celeberrimo confirmatū

xxvi.
Es. 16. & 53.
Ioā. 1.
Ac. 8.
1. pet. 1.
Es. 7.
Ac. 8.
Gen. 22.
xxvij.

Dionysij Areopagitæ Episcopi Parisiensis cũ eius socijs Rustico, & Eleuterio si tuam rationem sequamur, festũ illius, quod ad vij. id. Octob. occurrit, ad diẽ ante v. Kal. Octobr. retrahendum erit: De eodem mense celebrat Ecclesia B. Francisci retributionem illi datam in cælis inter iustos pro ea iustitia, quam in terris omnes docuit paupertate, patientia, ac fide erga Romanam Ecclesiam Catholicam. Sãctam memoriam illius veneramur ad iiij. Non. Octobr. num simili analogia retroeundum nobis erit ad x. Kal. Octobr. vt xiij. dies vtrobique pariter demantur? si negas, mirificam, & ferè inextricabilem perturbationem festorum inuehis: si ais, falsi facile conuinceris: Nam, vt festum D. Dionysij, qui temporibus apostolorum vixit, probe tantũdem retrogradiatur, solẽnitas certe D. Francisci, qui anno post Apostolorum tempora plusquam millesimo, & centesimo vitam cum vita meliore commutauit, minus probè tantumdem remearet. Primum respondeo, in hoc vado perinde hærere illos, qui x. dies absumunt, atq. nos, qui xiij. vel xiiij. Deinde, sat expeditam patere semitam affirmo: neq; enim ratione arithmetica incedendum est, sed Geometrica, & adhibitis viris rerum antiquarum gestarum, & cœlestiũ conuersionum peritis, omnis perturbatio facile sedari

xxvij. poterit maximo cum reipublicæ Christianæ emolumẽto, atque ornamento. Demum non modo libenter fatear, festorum, quæ colimus, aliqua plus, aliqua minus, pro annorum Christi ratione, à locis, vbi nunc sunt, esse quasi remulcanda; sed auctoritatem etiam Ecclesiæ suppliciter requirerem, vt Commemorationes pluriũ sanctorũ, sanctarumq; aliquando diuiderentur, & suis proprijs in locis aptius (nouo etiam) & vbiq; vnico martyrologio confecto, reponerentur: quo beatarum animarum in cœlo regnantiũ patrocinia largiora nobis, & cumulatiora distribuerentur. Exempli gratia: ad diem ante v. Kal. August. celebramus Natalia sanctorum Nazarij, Victoris, & Innocentij. at à B. Nazario, qui baptiza-

tus

tus fuit à Lino D. Petri succeſſore, vſque ad S. Victorem, qui ſanctum paſcha die dominica nobis coruſcare sanciuit, & ſub Seuero Imperatore rexit Eccleſiã, pluſquam anni centum ſine dubio interceſſerunt: Et S. Victoris, & S. Innocentij, qui D. Hieronymi temporibus in apoſtolica cathedra ſedebat, pontificatus inter ſe plus quam annis ducentis diſtarunt: Ergo ſacri natales S. Innocentij à natalibus ſanctorum Nazarij, & Celſi triduo, à natali autem S. Victoris biduo; Et inter ſe Nazarij, & Victoris vno ſaltem die minimum diſtare comperiemus. Et, ſi D. Pantaleonis medici, & martyris ſacrum natalem hoc ipſo die colere vellemus, quo ſub Diocliti ano Imperatore equuleo tortus martyrij coronam adeptus eſt, & non pridiano, vt modo facimus, iuſta calculi proportione adhibita, illum à Natali ſanctorum Nazarij, & Celſi pueri biduo prope diſtare videbimus: vt verbigratia ſanctorũ Nazarij & Celſi natalis celebretur (vt modo celebratur) v. Kal. Auguſti. S. Victoris vj. S. Pantaleonis vij. S. Innocẽtij viij. Kal. itidẽ Auguſti. Vtamur adhuc exẽplo altero magis perſpicuo. S. Dominici, nobiliſſimę, & numeroſiſſimę familiæ patris, quę ſanctæ prædicationis face terrarum orbem incendit, obdormitionem in domino veneramur Non. Auguſt. licet pridie modo per tranſlationẽ feſtum illius celebretur: ijſdem Nonis ſextilibus miraculum de Templo S. Marię Maioris in Eſquilino colle cõſtruendo recolimus: & B. itidẽ Ariſtarchi S. Pauli Apoſtoli diſcipuli natalem pia cũ veneratione memoramus: Ad Nonas Auguſti nũcupantur quidem hi dies omnes, ſed ad veras Nonas Auguſtanas accidiſſe illos omnes, inficias libenter irem: Si quidem D. Pauli diſcipulus (nondum æquinoctio per integrum diem ſuo de gradu remoto) potuit in veris Auguſtanis Nonis extremum vixiſſe diem: ſed Eccleſia B. Marię, quę olim Baſilica Liberij dicebatur, propterea ꝙ ſub Liberio ſummo Pontifice per miraculũ niuis hæreditas Patricij Romani adita eſt à Deipara Virgine, conſtructa cũ fuerit circa annos do-

mini 360. iam æquinoctium sedem suam præuerterat per integros tres dies. S. Dominicus vero certum patrimoniũ Caritatis, humilitatis, & paupertatis fratribus suis testamento reliquit, anno 1220 cum iam æquinoctium anticipasset locum antiquum plusquam integris diebus nouem: vnde liquido constare potest, memoriã B. Aristarchi rite recoli suis Nonis Augusti, dedicationem Templi B Mariæ ad præsepe aptius celebrari iiij. Non. Augusti, festũ vero S. Dominici verius à nobis posse & feriari, & venerari de mense Iulio, eo ipso die, quo Nazarij, Celsi, Victoris martyrum, & Innocentij Papæ & confessoris, quem tamen martyriographorũ aliqui martyrem Christi fuisse testantur, festa peragimus. Sed de his, & de alijs id genus longe melius periti, & diligentes viri supputãdo iudicabunt: mihi tantũ indicasse, quod è re Christiana ducam, satis esse debet. Ergo redeundum nobis in viã est, & compendio concludendum, quæ dicta fuerunt à nobis hucusque ex proposito.

SI FESTORVM immobilium habenda aliqua ratio est, in suas proprias sedes reducenda sunt: si reducenda in suas sedes sunt, lapsus dierum à tempore Augusti vsque ad nostra tempora integer corrigendus est; Non corrigetur autem integre, nisi dies xiij. aut aliquanto plus, & non decem tantum deducãtur. Sed festorum immobilium habenda aliqua ratio est, neque fortasse tenuior, quàm mobilium: Ergo dies xiij. aut aliquãto plus, & non x. tantum deducendi erunt, quod probare intenderamus. Si hæc ratio non cõuincit, quibus repagulis cõgatur humanus intellectus, equidem nõ video. Accedũt

xxix. ad hæc & aliæ rationes, quæ licet non cogant, inuitant tamen. Harũ aliquot subiungere non pigebit. Prima est. Multas, amplissimasq; prouincias nostra ætate ab Ecclesia Christi sua met peruersitate, ac falsorum dogmatum electione segregatas. Non'ne pastoris officium est, errãtes oues ad pascua reuocare? immo non'ne pastoris cura, & sedulitas maxime laudatur, in morbidis gregibus

qua-

quacunq; ratione id fieri possit, ad sanitatem reducendis: quod si insani, & perditi homines, in reprobum sensum dati, nec sanari, nec nobiscum consentire volunt, non committamus ipsi, vt nostra aliqua culpa illi lõgius à nobis discedant. Mirifica quædam vis est in consensione animorum, vnica, vel etiam minima in re: Et manus domini abbreuiata non est: Et quis scit, nũ vnius rei cõsensus, maximorum, & quamplurimorum dissidiorum componẽdorum principium esse possit? Si dies dũtaxat x. eximamus, & æquinoctium ad diem duodenarum Kal. April. figamus, in quo patres Niceni illud statuerunt (quę hęreticorum proteruia est, omnia sanctorum patrũ dicta, gesta, decreta conuellere) refragabuntur refractarij homines (video) neque nos placide, atque amice ducentes subsequentur. Contra vero, si dies xiij, vel quantum sit opus, subducamus, vt æquinoctium vernũ collapsum in Iulianam sedem reponamus, nõ quidem quia Iuliana sit, sed, quia, quando Christus & conceptus, & mortuus est, tali dierum numero, & nomini adscribebatur, velint, nolint contumacissimi homines, cessim eant, resistent, obluctentur quantumlibet, præeuntes nos & natura, & re, & ratione stipatos, pone sequentur. Quãtum hoc sit (Cardinal. Illustrissime) precor diligẽter aduerte. vt ex vno errore quãuis exiguo paulatim in quãplurimos, longeque maximos detrudimur, & vt ex vna, atque ea modica dissensione à principio inter cognatos, & familiares sæpenumero internecina dissidia conflantur; sic ex vna non magnæ rei consensione inter capitales inimicos maximis interdum simultatibus modũ fuisse impositũ agnouimus. Quis scit, an hanc parauerit Deus rationem, vt abscissa, & putrefacta mẽbra corpori Christi mystico agglutinentur, & reuiuiscant? Ignis permiram esse vim, nullus est, qui non videat; & Caritas ignis est procul dubio; & ex amoris diuini scintilla ingentes charismatũ strues in animis nostris facile incendi posse nullus dubitabit. SECVNDA ratio hæc erit. Si quæramus

Es. 59.

xxx.

in

in emendatione anni, cur malint x. dies omittere, quàm xiij. vel xiiij, nullam potiorem causam adducent, quàm quòd hac ratione, loci nomen ac numerus, in quo sanctissimæ auctoritatis, ac venerationis patres Nicæni æquinoctium repererunt, & ibi perpetuo staturum putauerũt, non temere mutaretur, modo operam demus, ne inde posthac dilabatur, sed, quantum fieri potest, arcte inibi affigatur: At, si, antiquorũ patrum, religio est, tenere numeros, & voces, cur non Apostolorum vocibus, & numeris potius, atq; eorum, qui Apostolos proxime sequuti sunt, sanctissimorum patrum nostrorum, adhæreamus? Et, si Patribus Nicęnis licuit nomen, & numerum diei Aequinoctialis à temporibus Apostolorum, & eorum immediate successorum collapsi mutare, vt veritatem tenerent; Cur nobis nõ liceat discedere à nominibus, & numeris patrum Nicænorum, vt nomina, & numeros, immò rem, & veritatem ipsam Apostolorũ instauremus? præsertim, cũ nostra instauratio perpetua futura, neq; vitium vllum vlla vnquam ætate factura, nedum corruitura videatur? &, si patrum Nicęnorum tantopere inhærere vestigijs placet, cur nõ & nos, vt illi fecerunt, æquinoctium potius ibi collocamus, vbi nostro sæculo reperimus? & omnem curam reponendi illius in antiquam faciem deponimus? Tertiam quoq; rationem

xxxi. subiungamus. QVÆ CVM Laude gerimus, integra, & numeris omnibus absoluta præstanda sunt: fundamenta præclare iaciantur, parietes egregie substruãtur, at culminis cõpago negligatur, architecti quę gloriatio erit? Pręclarum certe facinus est labetem annum (errore nostro, non suo) fulcire, vt vitiũ facere non amplius queat: præclarius multo est collapsas anni partes ita reficere, atq, instaurare, vt penè suam pristinam integritatem, ac splendorem recuperet: verumtamen, quod cariosum est in ędificio, timoris semper aliquid solicito patrifamilias incutit, qui sępe se ipsum incusat, optassetq; semel ædes nouas è lapide rediuiuo maiori cum dispendio constru-

xisse,

xisse, quàm tanta cum formidine arcæ nimiũ pepercisse. Annũ habemus, vel sua antiquitate, vel ex amussi adulterina valde inclinatum: erigere illum, & ad perpẽdiculum statuere consilium est: Architecti omnes clamant, demoliendam esse partem: Num dubitent fabri totum illud abscindere, quod à norma deflexit? Non (credo) si sapiant: Quid ergo cunctamur, Cur non gnauiter, & intrepide diruimus, quicquid extuberat? præsertim, cum, vt sunt omnes homines natura laudis appetentiores, periculum sit, ne post nostra tempora succedant aliqui, qui causantes nos ad vnguem omnia non correxisse, & in fundamentis vitij aliquid reliquisse, gloriam hâc emendati anni nobis præripiant, sibique arrogent.

QVARTA nunc ratio huius generis, quæ quintum totius disputationis locum tenet, consequitur: Hæc autẽ huiusmodi est. Tota disputatio nostra versatur in hoc *xxxij.* cardine, Amplissime Cardinalis, Nicęnum'ne æquinoctium potius, an Romanum sit statuendum: sed Põtifex Romanus, cætera si adsint paria, quomodo non Romanum, ac suum, alienis, & exoticis præferat? Equidem nõ ignoro, Concilium Nicęnum authoritate summi Pontificis B. Syluestri fuisse congregatũ, sed in eiusmodi negocio permultum etiam Alexandrinis mathematicis detulisse nouimus: Ergo nunc, cum oleaster factus oliua *Ad* est, & dulcis, & pinguis; nunc, cum ancillę filius hæredi- *Ro.11.* tatem paternam adijt; nunc, cum Romã Gentium olim *Ad* caput, & dominã, hodie matricem, & nutricem Eccle- *Gal.4* siarum omnium veneramur, nunc, cum ritus Romanos (si qui supersunt adhuc) paganismum omnem exuisse, & Christum induisse conspicimus; cur Romanus Pontifex Aequinoctium reducere in Romanorũ sedem vereatur? Habebat Christus mundi dominus sexcentos in orbe locos, vbi Ecclesiæ suæ sedem collocaret, non veritus est tamen in media Gẽtilitate illam statuere, sed Romam elegit: Cur nos, Romani Aequinoctij nomen, & *xxxiij.* locum tantopere horreamus? SED Tempus est, quę ha-

F ctenus

ctenus diximus, colligamus, atque vltimam rationem, quasi extremam manum, nostræ disputationi imponamus: Et, quoniam te alloquor (Præsul Illustrissime) qui summi Pontificis nostri vices geris in hoc negocio, quod Christi gloriã summopere possit amplificare, liceat mihi (quæso) orationem meam conuertere ad summum ipsum Pontificẽ, qui Christi vices gerit in vniuerso Terrarum orbe: Eia Pater sanctissime, Tu summa pietate, præstantiq; studio sancti paschæ celebrandi Tempus legitimum reducere adniteris, &, quasi vulnus Ecclesiæ patens, notumq; omnibus clementer, ac benigne sanas; Cur non & vlcus internum, quod minus apparet, eadẽ benignitate, ac pietate simul curas? Cur Christi, qui caput nostrum est, sanctorumq; cęlestiũ, qui nerui nostri sunt, salutares influxus in nos, qui viua membra sumus Ecclesiæ, largius, prolixiusque pro tua paterna caritate descendere non sinis? Sines autem, si, festis diebus in suos legitimos artus repositis, xiij. dies tollas de nostro Kalendario, vel xiiij. nõ autem si x. tantum. Eia pater, & pastor Clementissime, cur perditos greges, non omnibus, quibus potes, modis, & quatenus in te est, ad bonam frugem redire etiam inuitas? inuitabis autem, si xiij dies, vel xiiij. in correctione anni demendos iubeas, non autẽ, si x. tantum. Eia pater patrum, si cũ sanctis patribus consentire studium sit, in figendo Aequinoctio in die xxi. mensis Martij, Cur non studiosius concinere curemus cum sanctissimis Apostolis, immò cũ ipso Christo patre, ac Deo nostro, in figendo ęquinoctio ad diem xxv. Martij? Concinemus autem cum Apostolis, & cũ Christo, si dies xiij. vel xiiij, demamus, non aũt, si x. tantum. Eia pater, & rector sapientissime, Cur in vndis medijs vela cõtrahimus, & non potius ad optatum portum vna met, atq; eadem aura prouehimur? procliue nobis est cũ festis nutãtibus, stata etiam rite seruare: Cur confecto penè cursu palmã, quam manibus tenemus, alijs præripiendam linquimus? linquemus autẽ, si non dies xiij. vel xiiij. demamus, sed x.

tantum

tantũ: Eia pater,& pontifex Romane,si Romani ritus, qui restant,olim nefasti,& impuri,sanctorũ Christi sanguine mundati sunt,& sanctificati, Cur alienos,& barbaros dicrum calculos sequaris potius,quam tuos,& Romanos? Tuos autem, & Romanos sequeris, si tresdecim vel quattuordecim dies de annõ minuas, & non si decem tantum. Eia tandem Pater, & pastor, rector,& pontifex vigilantissime,Tu Gregorius es,& xiij. diceris, Quia Gregorius es, vigilare te in gubernaculis Ecclesiæ moderandis videmus oẽs, & laudamus; Quia xiij.diceris,fac,vt non immerito futura ætas nomen tuũ celebret, & diuino consilio factũ fuisse admiretur, à Te decimo tertio,tresdecim dierum diminutione annum in suam integritatem renouatũ, vel adiuncta Ecclesiæ vnitate (cuius cor vnum & anima vna est) quattuordecim diebus demptis(si magis id expediat) sanctorum festiuitates in suos sanctos dies sũma sanctitate,ac pietate fuisse restitutas. SIC FIET, vt, quæ in animis hominum ex multorum Astrologorum præcocibus, ac futilibus prędictionibus insedit opinio nimium meticulosa,atq; inanis;futuram esse propediem,magna cũ totius reipublicæ vastitate,horrẽdam rerum omnium vicissitudinem,bonitate tua,& sapientia tua, pater optime, ac sapientissime, facile eludatur. Nam, si commotis partibus, totius quoque mutationem fieri necesse est, Anni per te rationeinnouata, seculum quoque, quod ex annis constat, innouatum esse iudicare, & in Deo domino nostro Iesu Christo confisi, deinceps meliora omnia sperare poterimus.

xxx iiij.

FINIS.

Cum licentia Superiorum.

NIL CANDIDIUS

F